

Sara Lidman: Anförande vid 25 årsdagen av Vietnams seger

Talare

Sara Lidman
Författare

Datum

24 april 2000

Plats

ABF-huset

Omständigheter

Anförande inför Vietnams seger – 25-årsdagen, Katasalen ABF. Manuskript från Sara Lidman-arkivet i Umeå, renskrivet och ändrat i enlighet med författarens eget korrektur av Svenska tals redaktör.

Det finns i Vietnam ett ordspråk ur deras historias gryning: hacka inte fienden i hämlarna när han flyr. Låt honom undkomma om han lovar att inte längre bekrija dej. Kasta rosor efter honom – utan taggar.

Omsorgen om medmänniskans ansikte – särskilt om hon förlorat – den omsorgen har Vietnam visat det rika västerlandet på ett sätt som vi inte kunnat hantera.

Fick det gå en vecka efter USAs nederlag i södra Vietnam så var det inte mer förrän anklagelserna mot Vietnam satte igång. Och under de 25 år som gått har de aldrig upphört. Vietnam har inte tagit hand om de barn som de amerikanska soldaterna var fäder till på ett sätt som USA kunnat godkänna. De har ingen folkbokföring och statistik som vi kan lita på. Det finns piloter och soldater som inte återvänt till sina baser under kriget – var håller Vietnam dem gömda? USA hade hotat mänskligheten med att ett blodbad utan like skulle bli följderna av USAs tillbakadragande av sina trupper. Vietnam fällde inga dödsdomar – ens över svåra krigsförbrytare – men höll dem i omskolningsläger i några år ... och det samvetsömma västerlandet klagade.

Att Vietnam från norr till söder var slaget i spillror, förgiftat och skadat och utmattat – det var ingenting som kunde vara följderna av tio års bombningar

om denna ödeläggelse hette det bara: så där fattigt blir ett land när det inför socialism. Och så länge dom inte redovisar var dom håller våra saknade GI:s ska här inte betalas något krigsskadestånd!!!

Samt införde USA en handelsbojkott – varor som icke må exporteras till "fienden" – långa listor som inte bara amerikanska företag måste lyda utan också företag i resten av världen – som annars kan räkna med repressalier. Alltså ett regelrätt handelskrig ett försök av utsvältning mot ett land man inte lyckats helt förintä. Naturligtvis har USAs traditionella vänner känt skam över att hjälpa till med denna handelsbojkott. Men man följer listorna håller tyst

Och pressen nämner den ytterligt sällan

Också på andra sätt råder sedan 25 år en glömska om USAs krig i Vietnam som liknar en gigantisk förnekelse. Tillsammans med floden av filmer – typ Rambo – sker det en historieförfalskning som överträffar vilda västern-filmernas glorifiering av folkmordet på indianerna.

Det värsta med Rambo-filmerna är deras förförelsekraft. Jag har hört unga flickor säga att så söt som Stallone är och så synd om honom så var det inte mer än rätt att bomba det där landet. Och ett gäng pojkar sa att dom först i och med Rambo förstått hur härligt det måste vara att sitta i ett bombplan och höra dånet och känna det där gunget när bomberna faller. Att få känna sig så där mäktig!!!

Det där kriget uppfostrade en hel generation av soldater till att känna sig som ett herrefolk – det är den stora förbrytelse som USAs ledare begick mot sina medborgare de åren.

De unga män som vägrade fara till Vietnam på stridsuppdrag de sattes i fängelse i USA upp till sex år och kallades landsförrädare och hade små möjligheter på arbetsmarknaden därefter. De som for och återkom – förstörda till kropp och själ – lämnades utan hjälp vid hemkomsten. Det var som om dessa pojkar på eget bevåg hade gett sig ut i ett äventyr som slutat illa. Det rika Amerika skämdes för dem. Att höra detta samma Amerika klaga över de unga pojkar som omkommit i Vietnam eller som kanske – nej alldeles säkert!!! behålls som krigsfångar i Vietnam ... och varför varför kan vietnameserna inte tänka på dessa fångar, på deras familjer och fosterland ... varför gräver de inte djupare där det och det stridsflyget störtat

Dessa oresonliga förebråelser och krav från det officiella USAs sida borde enligt vårt sätt att se ändå väcka harm och hämnd-begär i Vietnam. Men man väljer en

annan väg: vi kan inte odla krigets smärta in över nästa generation. Man blir dålig av att hämnas ... vi måste satsa på försoning ...

och amerikanska soldater som besöker de gamla slagfälten tas emot med värme – som om mänskligheten vore en enda ... dödlig ... och med livet som den stora gåtan ...

Vi som demonstrerade då på 60-och 70-talen var naturligtvis förbundna med de amerikanska Vietnamkrigsvägrarna och med organisationer som "Another mother for peace" – kvinnorna som i tusentals satte sig på vägarna för att hindra vapentransporterna till Vietnam. Och vi framhärjade i att vi inte protesterade mot USAs folk utan bara mot den storfinans och det politiska etablissemang som drev detta krig.

Om några av oss är långsinta och vägrar glömma vissa saker beror det på att denna djupgående förnekelse av USAs krigiska närvaro i Vietnam är oanständig och skadlig för hela mänskligheten. De där fraserna om att allt var ett tragiskt missförstånd ... jamen vi ärvde ju det där kriget ... jamen det var ju Nordvietnam som överföll Sydvietnam med mera sådant.

Vi måste göra en snabb rekapitulation av händelserna fram till delningen av Vietnam:

att Frankrike hållit Vietnam som koloni fram till andra världskriget när Japan ockuperade landet. Ho Chi Minhs motståndsrörelse riktade sig i första hand mot japanerna och han fick visst stöd av de allierade. När Japan kapitulerade var Frankrike så att säga inbegripen och Ho Chi Minh räknade med USAs och Englands stöd i befrielsen från den gamla kolonialmakten Frankrike som plundrat denna koloni på känt maner. Men nu ändrade sig USA och satsade på Frankrikes försök att hålla sig kvar – så utbröt det 8-åriga Indokinakriget.

Fr.om. 1950 betalade USA hela krigsinsatsen samt planerade man redan då att övertaga Frankrikes roll i området. Kejsar Bao Dai – som ni minns som varit Frankrikes lilla puppet – han for till Paris och startade nattklubb där. Men en annan högättad mandarin var Ngo Dinh Diem – han levde i exil i Japan ... Wesley Fishel, en CIA-agent fann honom där, tog honom med till Michigan University där han skolades in som den vietnamesiske patriot som skulle bli Vietnams nya statsöverhuvud.

Efter Frankrikes nederlag slöts ett stilleståndsavtal i Genève mellan Frankrike och Viet Minh – den motståndsrörelse som vunnit över kolonialmakten under Ho Ci Minhs ledning. Den första punkten i detta avtal fastslog att Vietnam var ett land Att sjuttonde breddgraden skulle vara en stilleståndslinje och möjliggöra Frankrikes avtåg under ordnade former – att allmänna val skulle hållas inom två år. USA skrev inte under avtalet men lovade att respektera det som ett internationellt giltigt dokument.

Men Frankrike överlät nu sina förpliktelser till Ngo Dinh Diem, USAs "patriotiska alternativ för Vietnam" gentemot Ho Chi Minh som säkert bara lurade på att sälja ut sitt land åt Sovjet eller Kina. Det första Ngo Dinh Diem gjorde var att riva Genèveavtalet i tu, att utropa Sydvietnam som självständigt, att kalla in sin broder Nuh samt att starta en förföljelse av Buddisterna

Brodern Nuh fick tillgång till alla de listor över Viet-Minh- anhängare som Frankrike efterlämnat och inledde en klappjakt på dem. Vidare återfick de stora plantage-ägarna sina domäner – som övertagits av fattigbönderna. Början till upproret i södra Vietnam bestod i strider emellan de trupper som sattes in till godsägarnas skydd gentemot småbönderna som drog ut i djungeln och blev gerilla.

USA pumpade in vapen och rådgivare kring bröderna Diemh – och stillståndsgränsen längs 17 breddgraden gjordes till en elektronisk oöverstiglig barriär som kallades MacNamara-linjen.

Nå det var ju uppenbart att bröderna Diem blivit en belastning för USA och efter några år lönnmördades de – med CIAs kännedom eller tysta medhjälp.

Jag har just läst MacNamaras självbiografi In Retrospekt där USAs försvarsminister under de här åren presenterar sig. Det var MacNamara som drev igenom den s. k. Tonkin-resolutionen 1964 som gick ut på att USA hade rätt att bomba Nordvietnam i självförsvar – mot attacker som ett par små båtar utanför Haiphong hade företagit mot två stora örlogsfartyg Maddox och Turner Joy som råkade befinna sig där - åtminstone 5 sjömil utanför kusten alltså på internationellt vatten ... Sen fick man veta att även Vietnam räknade med tolv sjömil som territorialgräns precis som USA ... men det hade man inte fått veta ... Och visserligen hade inget av skotten träffat de stora amerikanska

skeppen men de där små båtarna hade siktat ... vilket måste ses som angreppshandling som krävde sitt bemötande.

Och hur senator Fulbright hemma i staterna övertalades om att USA var angripen och måste ha rätt att försvara sig – och hur rasande denne senator blev när han fick kännedom om bluffen – för det hade faktiskt inte förekommit något angrepp som förtjänade sådana följder. I och med Tonkin-resolutionen fick President Lyndon Johnson befogenhet att beordra vilka stridsinsatser han fann för gott vilket ledde till ett bombkrig i full skala och med insatser av en halv miljon soldater.

Det finns skäl att gå igenom Tonkin-bukten därför att en liten lögn ledde till så enorma konsekvenser. Att alltsammans var en absurditet, en enda förevändning för att starta ett krig som stormakten ville ha – det avslöjades ju tidigt – av vietnameser och av amerikaner men tjugufem år senare skriver Mac Nam att visst – det var ett påhitt det där ... det var ett misstag ... det ledde till en tragedi ... jag hade verkligen fel ...

så far han över världen som en förtjusande äldre statsman och världspresen rullar sig i stoftet och han skrattar och tänk så modigt av honom att godkänna så där att han ljugit ... som en riktig rackarpojke ...

och inga följdfrågor? Hur han ber Vietnams folk om förlåtelse för miljoner offrade liv, för förstörelsen av skogar och risfält, att det nu brådskar att åtminstone betala krigsskadestånd och upphöra med handelsbojkotten

eller vad säger han till de miljoner amerikaner som i omgångar tjänstgjorde i Vietnam och de 58 tusen 319 unga män som dog där eller till alla dem som kom hem skadade av växtgifter och som födde missbildade barn? Blir de lika förtjusta över Mac Nams "mod" att tillstå att det var en liten lögn det där med Tonkin ... jag hade fel den gången

Eller vad säger de 30 miljoner fattiga amerikanska medborgare som inte kan få en mänsklig existens i sitt land som är världens rikaste! Detta land som hade råd att kasta bort 1000 miljarder kronor på ett krig långt borta – men inte råd att låta sina egna medborgare leva?

om Forced draft urbanization..... att bryta bandet mellan hembygden dess

mark natur språk minnen

Ett av de första minnen från mina besök i Vietnam var en man i en by som satt med sin lilla son i famn – de satt båda blickstill men var inte till synes mycket skadade. De hade bara en mängd små "klös-märken" helt obetydliga men många. Dessa två var de enda överlevande efter en bombräd som dödat familjen i övrigt. De här två hade träffats av fragmentation bombs det som vi kallade kulsplitterbomber. Alltså massor av smått skrot som med våldsamt kraft tränger in i en människokropp. Ett 50-tal sådana små "klo-märken" utvisade ingångsställena för sådana små vassa metallbitar. De vandrar i kroppen och invalidiserar den drabbade. fyra fem kanske kan opereras ut – om man har tillgång till röntgen som kan utvisa var skrotet sitter. Annars är det bara att lida och vänta på att någon nål på vandring ska träffa ett vitalt organ – hjärtat eller en artär som vållar förblödning. Mannen satt stel – parerade sina egna vandrande splitter satt stilla för att barnet inte skulle göra häftiga rörelser och bli skuren inifrån den lilla gossen kved i sömnen – han hade tydligen inte långt kvar

Vilken pietà från vår tid

och meningen med dessa kulsplitterbomber ... inte att döda i första hand utan att verka demoraliserande! när folk går omkring ur stånd att arbeta bara går omkring som paket av smärtor fastän dom inte ser lemlästade ut ... dom dör så sakta det fräter på all motståndsvilja omgivningen blir irriterad – därför använder vi fragmentation bombs ...

här måste vi ändå säga något om de vetenskapsmän, och tekniker som uppfinner den sortens vapen – eller som präglar begrepp som food denial program De borde inte sätta sin fantasi och sitt tekniska know how i tjänst hos denna ondska. Det fanns en grupp som stod till Pentagons förfogande de där åren – de kallades JASON-gruppen och bildade THINK TANKS

Och efter att ha nämt dem får vi inte glömma Students of a Democratic Society de intellektuella som avslöjade och fördömde dessa illgämningsmän och som underjordiskt försåg demonstranter med material för sina protester. Ho Chi Minh Vi skulle ha sett min födelsetrakt i dag och jag skulle ha tytt för dig flodens hemliga språköch sångerna quan ho som alla sjunger där Vi skulle ha ätit av årets första apelsinervi skulle ha besökt Phu Dong-templet som bevarar det tusenåriga minnet av en folkresning och min hemby som nu rest sig mot jänkarnadessa

inkräktare som vill slå ned apelsinlunden och bryta av palmskogen och tjuta
sönder quan ho-sången i hela Ha Bac De vill bränna upp vårt rissom står och
mognar i solen men deras nedriga hopp har brutits sönder deras plan faller i tusen
bitar överallt på åkrarna när byns gossar och flickors siktar på dem Den här
järnbiten säger mycket om vår vilja Tag med den till Sverige och berätta för de
dina att vi längtar efter att odla rosor Du skulle ha haft en ros idag men idag kan
ingen blomma tävla med denna järnbit som jag just fått från Bac Ninh – du måste
förstå vad den betyder!

Nocturne Rosen öppnar sig och rosvisnar utan att veta vad rosen förmår. Den
svagaste doft av ros kan förirra sig in i fångelse och all världens orättvisor tjuvar i
fångens hjärta.

Taggar

2000, 2000-tal, FNL-rörelsen, Fredsrörelsen, Kvinna, Vietnamkriget

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/sara-lidman-anforande-vid-25-arsdagen-av-vietnams-seger>